

Zo kreeg Thüringen een nieuwe premier

Door [Willy Hemelrijk](#) - 7 maart 2020

Geplaatst in [Democratie](#) - [Duitsland](#)

In de Duitse deelstaat Thüringen trad de nieuw gekozen liberale FDP-premier al na één dag af. Zijn verkiezing leidde tot een rel, omdat hij zijn verkiezing tot woede van de landelijke leiding van CDU en FDP mede te danken had aan de omstreden rechtse partij AfD. Deze week moest er een nieuwe premier komen. De Thüringse CDU'ers en FDP'ers moesten van hun partijleiding op de linkse Bodo Ramelow (Die Linke, voorheen communisten) stemmen of zich onthouden. Ramelow was eerder ook al deelstaatpremier, de eerste van Die Linke. Het verslag is van **Alexander Wallasch** voor **Tichys Einblick**. De vertaling is van **Willy Hemelrijk**.

Een gedenkwaardige dag in het parlement in Erfurt. Zoals verwacht werd Bodo Ramelow van Die Linke in drie stemrondes met een gewone meerderheid van 42 van de 85 stemmen tot premier gekozen. Hij baarde daarna opzien door de uitgestoken hand van de Thüringse AfD-fractievoorzitter Björn Höcke te weigeren.

Ramelow sprak wel langer met Höcke dan met alle andere parlementariërs die hem kwamen feliciteren. In zijn eerste rede voor het Thüringse parlement begon Ramelow erover: 'Ik heb de heer Höcke daarnet geen hand gegeven, en dat zou je onfatsoenlijk kunnen noemen ... Als mij duidelijk wordt dat de democratie bij u voorop staat, ben ik bereid ook u, meneer Höcke, de hand te schudden.'

Stemmen, wegblijven?

Het merkwaardige verloop van de drie stemrondes in een chronologisch overzicht:

Zo kreeg Thüringen een nieuwe premier

Allerlei tv-zenders doen live verslag, en er zijn ook online media naar de stemming in het Thüringse parlement gekomen. Bodo Ramelow probeert nu in drie stemrondes premier te worden van een rood-rood-groene minderheidsregering. De stemming is geheim. Althans iets in die geest.

De enig overgebleven tegenkandidaat is de Thüringse fractievoorzitter Björn Höcke van de AfD. Een ontaarde democratie zou je kunnen zeggen, wanneer de liberale FDP-fractieleden samen overleggen of ze de zaal zullen verlaten voor de stemming, zodat niemand ze er achteraf van kan betichten verkeerd te hebben gestemd. Ontaard, wanneer de linkse Ramelow kort voor aanvang van de stemming de CDU-afgevaardigden op het hart drukt zich van stemming te onthouden, maar die CDU'ers waren door hun partijbestuur in Berlijn al geïnstrueerd om niet links en ook niet rechts te stemmen.

Hanau in Erfurt

De Thüringse partijvoorzitster van Die Linke herinnert vooraf nog even aan de recente moorden in Hanau. 'Een grote schande, 75 jaar na de bevrijding van het nationaalsocialisme.' Hanau, aldus de politica, is een schande voor de Duitse maatschappij. Het gaat er nu om samen een vuist te maken tegen rechts-extremisme. Alle parlementsleden gaan staan en nemen een minuut stilte in acht.

Het is vast niet gepast om nu te bedenken dat de landelijke partijvoorzitter van Die Linke, Bernd Riexinger, onlangs voorstelde om de rijkste één procent van de bevolking naar een dwangarbeiderskamp te sturen, in plaats van die mensen 'na de revolutie' te executeren, iets waar een van zijn partijgenotes op aandrong tijdens een door hen beiden bijgewoonde manifestatie. Maar dat voorstel van hem, zo vlak voor deze geruchtmakende AfD-dwarsboomverkiezingen, kwam wel op een heel verkeerd moment. Nu is het tijd voor de krachtmeting tussen Ramelow en Höcke.

Dit is tegenwoordig democratie: De (liberale) FDP doet niet mee aan de stemming, de vier afgevaardigden (een vijfde heeft zich ziek gemeld) blijven wel in de zaal. Bij de publieke omroep vragen de presentatoren zich nog af of dat wel mag van de grondwet, en ja dat mag: 'Niemand kan gedwongen worden.'

Treurig voor de kiezers

Echt spannend is het allemaal niet. Eerder treurig voor de Thüringse kiezers. Wel spannend wordt het of de AfD in de derde stemmingronde voor de linkse Ramelow zal stemmen en hem daarmee voor het blok zal zetten: die stemmen accepteren of anders definitief de pijp aan Maarten geven en nieuwe verkiezingen uitschrijven.

46 stemmen zijn de ondergrens in de eerste stemronde, en datzelfde geldt voor de tweede ronde. In de derde ronde is een gewone meerderheid voldoende.

Mevrouw Keller, voorzitter van het parlement, licht voor de afgevaardigden de keuzemogelijkheden op het stembiljet nog even toe: Ramelow, Höcke of onthouding.

Zo kreeg Thüringen een nieuwe premier

Nu gaat er gestemd worden – steeds drie afgevaardigden worden apart van elkaar naar voren geroepen, krijgen hun stembiljet en gaan in provisorische stemhokjes stemmen, waarna ze hun stembiljet in een stembus gooien. Aan de linkerkant van de zaal is bij een plek ingeruimd voor de pers.

Michael Brenner, staatsrechtspecialist aan de Universiteit van Jena, vindt de stemming even geheim als altijd, ongeacht de vermoedelijke uitslag. Maar daar moet hij zelf voor de camera een beetje schaaachtig om lachen.

Orde op zaken

Een jongeman uit Thüringen wordt op straat geïnterviewd en vindt dat ze nu maar eens orde op zaken moeten stellen, want ze hebben het helemaal verprutst. Dat is dus hoe jongeren tegen de democratie aankijken als de CDU liever niet op de kandidaat van links wil stemmen.

De eerste stemronde is geteld. 85 stemmen. 21 onthoudingen. 42 afgevaardigden hebben op Ramelow gestemd. 22 op Höcke.

Geen verrassingen, allebei hebben ze hun eigen stemmen gekregen. 21 CDU-stemmen, 21 onthoudingen. Geen winners volgens het reglement van orde. Die Linke vraagt een time-out van dertig minuten aan en dat verzoek wordt ingewilligd.

Maar wat valt er dan nu eigenlijk nog te bespreken, behalve dat er een sigaretje kan worden opgestoken? Dat was een tijdje terug nog heel anders, toen overal op de gangen en achter elke deur onderhandeld werd over het wegstemmen of niet-herkiezen van Ramelow.

De tweede ronde

De plannen zijn ongewijzigd, laat de fractie van Die Linke weten, en daarna ook die van de AfD, er zijn geen nieuwe kandidaten, en dus komt er een tweede ronde: Ramelow, Höcke of onthouding.

Terwijl voor de tweede keer gestemd wordt, vragen in de studio van de publieke omroep allerlei experts zich af of het schadelijk zou zijn voor de geheime stemming als via de social media zou uitlekken hoe iedereen gestemd heeft. Maar dat is niet het geval, krijgt de kijker te horen.

Misschien moeten we nu even bedenken hoe onrustbarend het eigenlijk in grondwettelijk opzicht is als een fractie in een deelstaatparlement weigert een premier te kiezen, iets wat toch in een democratie een van de belangrijkste plichten van deze gekozen afgevaardigden is. Hoe moet het anders gaan als de premier niet rechtstreeks door het volk gekozen wordt?

Bodo Ramelow brengt net voor de vijfde keer zijn stem uit. In psychologisch opzicht interessant voor zijn eventuele toekomstige werk als premier, want hoe zou dat voelen, als je vijf keer achter elkaar op jezelf moet stemmen en dan ook nog een zesde keer, tot het lukt?

Zo kreeg Thüringen een nieuwe premier

Het tellen wordt gedaan door medewerkers van het deelstaatbestuur. Een paar parlementariërs kijken toe. In de zaal zitten ook journalisten uit Europa en de VS. Kijken of er een afgevaardigde bij zit die er genoeg van heeft gekregen. Of is de uitslag gelijk aan die van de eerste ronde?

15.23 uur: Geen verandering, laat de parlementsvoorzitter weten. Er komt dus een derde stemronde. Maar nu vraagt de AfD-fractie een rookpauze van dertig minuten aan.

En dan de derde stemronde

Nu dan ronde drie. Wachten op de gewone meerderheid. Ramelow blijft in de race, Höcke trekt zich terug. Daarmee komt het enige probleem op tafel dat nog als AfD-troef dienst kan doen, nu Ramelow geen tegenkandidaten heeft, namelijk de vraag of één kandidaat een gewone meerderheid van stemmen kan behalen.

Nu staat vast dat Ramelow gekozen wordt, maar dat is omstreden, omdat het in feite een kwestie van interpretatie is wat nu rechtsgeldig is: één ja-stem of moeten er meer ja-stemmen dan nee-stemmen zijn? Mocht de AfD na afloop klagen, dan zou het Thüringse Constitutionele Hof nog aan de slag moeten.

Het zure gezicht van Ramelow op het moment dat Höcke zich terugtrekt, spreekt boekdelen: hij had Höcke liever tegenover zich gezien.

Niet te volgen

Op het nieuwe stembiljet staat: Bodo Ramelow, ja, nee of onthouding. Zodra er maar één kandidaat gekozen kan worden, doet zich het probleem van de nee-stemmen voor. Nu er geen tegenkandidaten zijn, had je ook de nee-optie helemaal weg kunnen laten, maar ook dan had het Constitutionele Hof daar later anders over kunnen denken.

Deze keer blijft de FDP weer in de zaal zitten en stemt niet mee. Merkwaardigerwijs zou die beslissing Ramelow uiteindelijk ook een grondwettelijke basis kunnen verschaffen. Is dat nu de definitieve, finale knieval van de vrije democraten van de FDP? Of zou de CDU nu haar onthoudingsstrategie laten vallen?

Alles staat of valt bij het aantal onthoudingen. Als dat er genoeg zijn, heeft het Constitutionele Hof in Weimar niets te doen. Er wordt opnieuw geteld. Je kunt je in deze laatste korte pauze afvragen hoe de buitenlandse pers dit alles aan haar kijkers en lezers gaat uitleggen, want ook voor Duitsers is het eigenlijk onbegrijpelijk.

De uitslag is kort en pijnloos: Bodo Ramelow krijgt 42 ja-stemmen, verder zijn er 23 nee-stemmen geteld en 20 onthoudingen. Ramelow accepteert zijn verkiezing tot premier. Hij blijft er bij zitten.